

Referat fra møte i Kringkastingrådet 11.12.03

Møtet, som ble ledet av Kjellbjørg Lunde, ble holdt i møterom 7/8 i Radiohuset, 4. etasje, og hadde følgende dagsorden:

Publisert: 3/2-2004 00:00

0900: Avspilling

0930: Kringkasting og politikk
Innledning ved Ketil Jarl Halse, amanuensis ved Høgskulen i Volda og tidligere medlem av Kringkastingrådet

1115: Omvisning i det nye opplevelsessenteret

1230: Lunsj

1330: Programdrøfting (bl.a. Nytt på nytt sendt 14.11.03)

Programdirektørens orienteringer

Kringkastingssjefen informerer

Eventuelt

Til stede fra rådet:

Hallgrim Berg
Thorbjørn Bratt
Björg Brusevold
Nita Kapoor
Randi Karlstrøm
Hanne-Grete Brommeland Larsen
Paul Leer-Salvesen
Kjellbjørg Lunde
Kjellaug Nakkim
Nancy Porsanger
Olaf Skogmo (gjestende vara)
Bård Vegar Solhjell

Forfall: Roy Jacobsen (vara Björg Brusevold)
Long Litt Woon (vara Cathrine Sandnes)
Geir Mo (vara Per Arne Olsen også forfall)
Anne Kathrine Slungård (vara Henning Warloe også forfall)

Til stede fra NRK:

Kringkastingssjef John G. Bernander, programdirektør Mari Velsand, nyhetsredaktør Annette Groth, programleder Viggo Johansen, juridisk direktør Olav Nyhus, prosjektleder Guri Skavlan, prosjektleder Charlo Halvorsen

Til stede fra sekretariatet:

Rådssekretær Leif Stavik, konsulent Margareth Humlen, referent Vetle Daler

Kringkasting og politikk

– Nokre vil kanskje meine at temaet "politisk regulering" er så langt frå det aktuelle at det er uaktuelt - at konkurranse og marknadsstyring, internasjonalisering, digitalisering, konvergens, set nasjonalstaten og den politiske makta på sidelinja. Eg trur dei tar feil - norsk allmennkringkastingsdiskusjon har ikkje akkurat lege i dvale det siste året, P4 og Kanal4 er eksempel på det, Sveriges kulturminister ønskjer å sjå nærmare på budsjettal i svensk fjernsyn – der er det distriktspolitiske interesser som vaknar. Den danske kulturministeren undrar seg på om ikkje den nye kommersielle radiokanalen bør ha ein eigen nyheitsredaksjon. Frå politisk hald i EU kjem det ofte - slik eg ser det - vedtak som må vere oppmuntrande for dei europeiske allmennkrinkastarane. Det kommersielle trykket frå internasjonal kulturindustri fører til mobilisering av politiske motkrefter, sa Ketil Jarl Halse. Han innledet med litt

kringkastingshistorie, og gikk deretter over til å beskrive dagens situasjon når det gjelder politikk og norske medier – både med tanke på politisk regulering og med tanke på hvordan politikk blir framstilt i mediene. Se for øvrig vedlegg.

I debatten som fulgte, etterlyste Paul Leer-Salvesen en utdyping om tilsvarsretten, som avisene løser langt bedre enn kringkastingselskapene. Hallgrim Berg ergret seg over at politiske kommentarer stadig hentes inn for å kommentere hva politikerne egentlig sa. – Dette er med på å understreke at politikk er spill og taktikk, og ikke oppriktig samfunnsengasjement. Jeg mener det bidrar til å svarte politikere som spekulative figurer. Vil vi ha opp valgdeltakelsen, er medias overfortolkning et nøkkelpunkt, sa Berg. Randi Karlstrøm var enig. – Alt en politiker sier må gjennom et «kontrollorgan» som bestemmer om det du sier er viktig eller ikke. For meg blir det vanskelig å bli framstilt som makttroll, sa Karlstrøm, og fortsatte: – Jeg tror dette er med på å gjøre at folk vegrer seg for å ta politisk ansvar. Jeg har respekt for journalister, som ofte har svært høyt kunnskapsnivå – det er bare så trist at de ikke får fram politikken, men bare spillet.

– Det er sterk politisk støtte i EU for allmennkringkasting, og det er positivt, sa Kjellbjørg Lunde. – Kunne ikke NRK laget program om disse temaene? foreslo hun, og fortsatte: – Når dekningen går på politiske prosesser, blir det for mye fokus på spillet. Over halvparten av innslagene om statsbudsjettet i går gjaldt spillet. Vi må ikke la det politiske spillet bli det viktigste. Politikere snakker om reelle ting som opptar folk flest, sa hun.

Thorbjørn Bratt var enig i at et program om disse problemstillingene var en god ide. – Jeg tror for øvrig det er vanskelig å fjerne personfokuseringen og fokuseringen på spillet. Utfordringen blir å få til begge deler – både folkeopplysning og dekning av spillet.

Kjellaug Nakkim tok lisensordningen i forsvar og sa at hun tror befolkningen ønsker en reklamefri kanal. – Her oppfordrer jeg NRK til ikke å tvære ut bruken av sponsorplakater, og ikke nødvendigvis utnytte dette maksimalt selv om man har anledning til det. Dette er med på å minske legitimiteten til lisensen, mente hun. Nakkim tok også opp en undersøkelse som viser at politikere og journalister ligger nederst på troverdighetsoversikten samtidig som NRK har stor tillit i befolkningen. – Betyr det at NRK-journalister har større troverdighet enn andre journalister? spurte hun. – Når det gjelder fokus på det politiske spillet, tror jeg det har ødelagt mye – spillet er ikke så utbredt som mange politiske journalister tror.

Nita Kapoor mente det var interessant å se på makten til den fjerde statsmakt. Hun pekte på økt tabloidisering og «ufine» metoder som brukes oftere og oftere. – Dette kan også dreie seg om misbruk av «den lille mann». Jeg synes ofte mediene har en arroganse og manglende ydmykhet i forhold til sin egen maktforvaltning, og det tror jeg vi bør sette mer fokus på, sa hun. Kapoor mente også at politiske kommentatorer undervurderer folks intelligens. – Men en god kommentator har absolutt en rolle å spille. NRK er flinke til å formidle kommentarer som går dypere enn det som kommer fram i et intervju.

– Bildet av at den politiske dekningen i NRK er i forfall, er ikke riktig, sa Ketil Jarl Halse. – Men det kan være en del nyanser som mangler. Jeg er ikke sikker på at diskusjonene i redaksjonene er gode nok. Jeg ser også poenget med manglende ydmykhet, sa Halse, og fortsatte: – Kommentatorene må ha dette i mente: «Hva er det jeg påstår nå?». Det er forskjell på vaktbikkje og jakthund. Når det gjelder tilsvarsretten, er dette et evig dilemma som jeg ikke har noen god løsning på. Journalistene kontrollerer talerstolen som politikerne er avhengig av. Jeg er ikke interessert i at politikerne skal redigere avisene. Men journalistene skal gå kritisk inn i sin rolle. Dette er observasjoner som journalistene selv må gjøre, sa Halse, som etterlyste større selvinnsikt hos journalister. Samtidig roste han Are Kalvø som NRKs fremste kommentator.

– Media er vår tids presteskap, hevdet Randi Karlstrøm, som kritiserte journalister for å løpe for mye i flokk, og for å ha feil fokus. – Da jeg var med i næringskomiteen og vi behandlet store, viktige spørsmål rundt fiskeripolitikk, var det ingen journalister til stede utenfor komiterommet. Samtidig kunne jeg ha 40 journalister på døra mi i forbindelse med langt mindre viktige saker, sa hun. Også Olaf Skogmo kritiserte mediene og var enig i at journalister ofte opptre arrogant. – Jeg synes dessuten at en del av de politiske debattene svever over vanlige folks hoder, sa han. Kjellbjørg Lunde fulgte opp: – Langt flere ville vært interessert i debattene hvis folk fikk snakke ut. Debattene blir ofte for tabloide, men folk er ikke så dumme.

– Vi har en etisk bevissthet rundt dette med tilsvarsretten og har satt igang et omfattende og grundig arbeid med tanke på større bevissthet rundt dette, sa juridisk direktør Olav Nyhus. – Vi har stor fokus på presseetiske regler, pressejuridiske regler og tilsvarsrett for tiden. Når det gjelder sponsorer, har vi også hatt dette i fokus tidligere. Reglene ble strammet inn i 2000, og vi forholder oss til de reglene som gjelder. Sponsorinntektene utgjør bare ca 1% av NRKs samlede inntekter, sa Nyhus.

– Det er spennende å høre at man jobber med en løsning for tilsvarsretten, sa Paul Leer-Salvesen. – Jeg ønsker meg en politisk journalistikk som tar dette på alvor. Jeg føler ofte at NRK bare følger skokken fra tabloidpressen, sa han. Halse var enig. – Jeg etterlyser systematisk jakt på alternative vinklinger. Er det mulig å bringe noe nytt? Journalister springer ofte i flokk langs den opptråkkede stien. Det gjelder å stoppe opp og stille seg selv noen kritiske spørsmål, sa Halse, som understreket at han ønsker at ordningen med selvjustis skal bestå. Han satte også fingeren på debattprogrammene på TV. For å ta to eksempler: Hvem er det egentlig som ser på Holmgang og Tabloid? Er det de som bruker stemmeretten? Eller er det folk som er på jakt etter bekreftelser på at politikere ikke gjør noen særlig god jobb? Hva er valgdeltakelsen blant RedaksjonENS seere? Jeg tror den er mye høyere blant lytterne til Politisk kvarter, sa Ketil Jarl Halse, og etterlyste mer selvkritikk blant norske journalister.

Programdrøfting

Nytt på nytt sendt 14.11.03

– Jeg reagerer ikke sterkt, men vurderer det slik at vi burde drøfte dette, sa Kjellbjørg Lunde. – Anne-Kat. er en sentral, fast programaktør i det mest populære underholdningsprogrammet på NRK og har en høy profil. Det var naturlig at media kastet seg over saken, og jeg regner med at redaksjonen har drøftet nøye hvordan man skulle håndtere den. Var det for eksempel et alternativ å ikke la henne delta? Jeg skjønner at det ville bli vanskelig ikke å skulle omtale saken i programmet, men hvorfor valgte dere å gjøre dette til et gjennomgangstema? Var det så viktig og så stort? Det er relativt alvorlig at en sentral medarbeider kan ta brodden av sine egne gjerninger på denne måten. Nå skal det også sies at NRK fikk god drahjelp av opphussingen på forhånd. Et valg kunne jo vært å ikke leve opp til VG og Dagbaldets forventninger, sa Lunde. Hun mente det er mulig å fleipe med alvorlige ting, men at man bør reflektere litt over omfang og timing.

– Nytt på nytt er basert på nyheter, og denne saken fikk såpass stor plass den uka at vi ikke kunne unnlate å ta den opp, sa prosjektleder Guri Skavlan, som understreket at redaksjonen ikke hadde invitert pressen til opptakene, men at de hadde sneket seg inn som publikum. – Vi har prøvd å holde saken nede, og Anne-Kat. har beklaget i en pressemelding. Hun fleipet heller ikke selv med dette i programmet, det var det de andre som gjorde. At en medarbeider kjører med promille er alvorlig, og det synes jeg vi fikk frem. Vi hadde mistet vår troverdighet hvis vi ikke hadde tatt dette opp. Jeg er fornøyd med måten vi løste det på, sa Skavlan. Charlo Halvorsen fulgte opp: – Vi forsøkte å dysse ned denne saken, og nektet pressen adgang. Det er litt interessant at pressen står på hodet, men at det er vi som får kjeft på grunn av avisoppslag. Vi følte vi ivaretok troverdigheten ved å løse det på denne måten. Dette temaet fikk tross alt bare sju minutter effektiv sendetid, så denne sendingen handlet ikke primært om det, sa Halvorsen.

– Jeg liker Anne-Kat. bl.a. på grunn av hennes selvironi. Men det uroer meg at det i humor- og stand up-miljøet er blitt gjengs med personangrep, uthenging og en kynisme som gjør at humoren mangler hjertelag, sa Hallgrim Berg. – Dette er en alvorlig sak. Jeg støtter derfor de kritiske bemerkningene fra lederen. Det gir oss litt å tenke over: Vi driver så godt vi kan med å motvirke mobbing, men rollemodellene på TV gjør dette vanskelig, sa han. – Jeg synes humoren tar seg vel mange friheter på andres bekostning.

Nancy Porsanger var ikke enig. – Dette er god humor, og replikkene traff som et skudd. Og for en gangs skyld gikk det utover dem selv. Selvironi er bra istedenfor å gjøre narr av andre, sa hun. – Det hadde ikke fungert hvis man ikke hadde tatt opp dette temaet. Da hadde vi fått overskrifter om at NRK beskytter sine egne. Det hadde også vært langt verre å utestenge henne fra studio. Dessuten la hun seg helt flat og ble regelrett mobbet av de andre, noe hun fortjente. Ved å fleipe med dette ironiserer man også over pressens dekning. Jeg har bare hørt positive tilbakemeldinger, sa Nancy Porsanger.

Paul Leer-Salvesen stilte seg bak kritikerne. – Men når man først besluttet å ta opp dette, synes jeg gjennomføringen var bra. Spørsmålet er om man skal forskjellsbehandle humorister i forhold til andre yrkesgrupper. Hvis en fra Forbrukerinspektørene var blitt tatt for butiktyveri, er jeg temmelig sikker på at hun ville blitt fjernet fra lufta. Er det en egen type etikk for humorister? Og er fyllekjøring en type krim som er i en kategori for seg selv, noe det ikke er så nøye med? sa Leer-Salvesen, og fortsatte: – Jeg synes dette kunne vært gjort på andre måter, med en elegant replikk eller to, eller en tom stol, for eksempel.

– Det mest alvorlige med dette, er at dette mediemessig blir en så gigantisk sak. Det minst alvorlige er at Anne-Kat. sitter i studio og blir fleipet med, sa Bård Vegar Solhjell. Cathrine Sandnes var enig. – Jeg synes dette ble løst riktig, og jeg synes ikke at de bagatelliserte handlingen, men at Anne-Kat. ble tatt mye hardere enn andre. For øvrig kom hele saken helt ut av proposjoner, sa hun. Hanne-Grete

Brommeland Larsen var ikke enig. – Jeg liker Nytt på nytt, men jeg mener hun burde vært tatt av lufta. Det var jo opplagt at dette ble et tema, men man kunne vurdert å forbigå det med tanke på at Anne-Kat. jo er en rollemodell. På den annen side fikk hun smake litt av sin egen medisin i programmet. Men jeg tror at å fleipe med en så alvorlig sak kan ta brodden av alvoret, sa Larsen.

– Dette har blitt en gigantisk sak, mye større en den burde vært. Anne-Kat.s jobb har ingenting med fyllekjøring å gjøre – andre mister heller ikke jobben pga. fyllekjøring med mindre de har en jobb hvor sertifikatet er viktig. Det ville være rart å ta henne av, mente Kjellaug Nakkim. – Men jeg synes de dvelte litt lenge ved saken og trakk den litt for langt. Kanskje følte de seg presset av tabloidavisene, sa Nakkim.

John G. Bernander påpekte at det er viktig å skille det NRK har ansvaret for og det man ikke har ansvaret for. – Vi har et arbeidsgiveransvar, og hennes stilling og posisjon ble vurdert – om hun selv var i stand til å delta i programmet denne fredagen. Dernest har NRK ikke noe ansvar for det omfanget saken fikk. Andre må svare for sine oppslag. Dette fikk naturligvis en «salgseffekt» for oss, sa Bernander. – Vi var opptatt av at lovbruddet ikke skulle framstå som heltemodig, og det var heller ikke noe som tilsa at deltakerne i programmet syntes dette. Nytt på nytt er et satireprogram, hvor selve konseptet er å kommentere avisoppslag. Jeg synes dette ble håndtert forsvarlig. Vi vurderte aldri å ta henne av på grunn av lovbruddet. Men det er klart det finnes andre journalister som ikke kunne gjort jobben sin under sånne omstendigheter. En som er under promilleetteforskning kan ikke lede en debatt om promillekjøring.

Niya Kapoor var enig. – Jeg klarer ikke ergre meg over verken innhold eller form. NRK kan ikke holdes ansvarlig for det som skjer utenfor programproduksjonen. Redaksjonen kan ikke ta på seg rettsvesenets rolle, sa hun, og fortsatte: – Det burde ikke være slik, men det er andre spilleregler for deltakere i dette formatet. Det kommer av formen. Det skal være takhøyde. Jeg synes dette var elegant laget, sa Kapoor.

– Jeg håper NRK fortsetter å bruke kjeltringer, sa Paul Leer-Salvesen, som likevel mente det var betenkelig at en del av Anne-Kat.s «straff» var gedigen publisitet. Prosjektleder Guri Skavlan understreket at Anne-Kat. ikke har sagt noe positivt om fyllekjøringen, og at det tross alt kan være en belastning å få dette brettet ut for hele landet. – Hun skulle gjerne vært det foruten, for å si det slik. – Det gjelder forsåvidt både Anne-Kat., redaksjonen, hele NRK, og andre som er berørt av promillekjøring, supplerte John G. Bernander.

Svanhild-saken, bl.a. omtalt i RedaksonEN og Standpunkt

Kjellaug Nakkim hadde tatt initiativet til en debatt rundt dette, og innledet med å si at det er en selvfølge at barnevernet settes under en kritisk lupe. – Problemet er at man bruker noen få enkeltsaker for å belyse barnevernet generelt. Det er ikke lett å referere til forskning og tall når dette ligger i bunnen. Når man så spør seerne om de har tillit til barnevernet, ligger disse enkeltsakene bak og lurur. Bør man diskutere prinsipielt ved å bruke enkeltsaker? spurte Nakkim, som etterlyste bedre kildekritikk fra RedaksonEN og Standpunkts side. – Jeg reagerte på intervjuet med Svanhild i RedaksonEN. Ekstra skjevt blir det fordi barnevernet har taushetsplikt. Barnevernssaker er aldri svart/hvitt. Bruker advokater media som mikrofonstativ? Og hvorfor får disse sakene så enorm dekning? spurte Nakkim.

Annette Groth innrømmet at barnevernssaker er vanskelige så lenge en av partene har taushetsplikt. – Men Svanhild-saken er spesiell – det er en viktig prinsippsak. Her må vi stille spørsmål om det er prestisje inne i bildet, og om man bør bruke IQ-tester i barnevernssaker. Vi må også stille oss spørsmålet : Tar virkelig alle de som støtter Svanhild feil?, sa Groth. Hun innrømmet imidlertid at NRK ikke har gjort alt riktig i denne saken. – Vi burde for eksempel ikke filmet yngstebarnet. Vi burde også stagget noen av de mest offensive debatt deltakerne. Men stort sett står vi for dekningen – vi har hatt mange diskusjoner i denne saken.

Programleder Viggo Johansen understreket at RedaksonEN er et utdypingsprogram, og at redaksjonen har god kompetanse på barnevernsområdet. – Når det gjelder intervjuet med Svanhild, snakket jeg grundig med henne på forhånd, og så at det ikke var grunnlag for å «kjøre» henne. Hensikten var å lage et bilde av henne, å la henne få snakke ut, sa Johansen.

– Jeg har jobbet med barnevern i 10 år, og jeg gråter inni meg over pressens holdning til dette, sa Thorbjørn Bratt. – 95% av alle barnevernssaker er ikke tragedier, men det er klart at taushetsplikten vanskeliggjør en balansert dekning. Jeg håper NRK kan gå inn og se nærmere på dette. NRK er ikke verst i klassen, men Svanhild-intervjuet var dårlig, sa Thorbjørn Bratt.

– Vi har vært beredskapshjem i mange år og har sett mange saker med feil begge veier. Denne saken har blitt så stor fordi en del aktører har gått ut i media. Naboer og arbeidsgiver har gitt Svanhild gode skussmål. Jeg synes saken har vært behandlet riktig, sa Olaf Skogmo.

– Jeg takker for utførlig redegjørelse fra Viggo Johansen, men jeg ser også Thorbjørn Bratts poeng. På den annen side tror jeg ikke det nødvendigvis trenger å være balanse i ett og samme program hver gang, sa Paul Leer-Salvesen. Randi Karlstrøm påpekte at mediefokuseringen blir en tilleggsbelastning i barnevernssaker, som nå i Kvæningen.

– Og hvem tør å ta barnevernsjobber i små kommuner etter dette? spurte hun, og etterlyste mer fokus fra NRKs side. Nancy Porsanger var enig. – Det blir feil å framstille saker som denne hvor det ikke er mulig å se begge sider. Når det gjelder intervjuet, synes jeg det var lite informativt, som en samtale mellom en psykolog og en unge. Jeg skjønner ikke den redaksjonelle vurderingen av hva som skulle være så informativt med dette, sa hun. – NRK må være mer kritisk når debatten sklir ut, noe f.eks. Jon Alvhheim har vært en representant for.

– Det letteste ville være å la barnevernssaker ligge, men dette er en avveining, og jeg kan ikke love at vi ikke skal ta opp flere enkeltsaker, sa Annette Groth. – Men jeg kan love at flere slike vil bli veldig nøye vurdert. Når det gjelder Standpunkt-programmet, var jo det nettopp et forsøk på å sette bredere fokus. – Men klarer man å debattere generelt når det ligger så store saker i bakgrunnen? spurte Kjellaug Nakkim.

– NRK må balansere ut slik at barnas interesser ivaretas på best mulig måte. Man må ha fokus på enkeltsaker, men uten å gjøre feilslutninger på generelt grunnlag, konkluderte Kjellbjørg Lunde.

Kringkastingssjefen informerer

– Budsjettet for neste år vedtas i styret senere i dag

14.01.04
Vetle Daler